

УДК 336.72

ЗЛОВЖИВАННЯ КОРПОРАТИВНИМ ПРАВОМ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Котько К.І.

Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті досліджено теоретичні аспекти доктринального розуміння концепції зловживання правом. Виявлено основні критерії дій, які можна класифікувати як зловживання правом. Проаналізовано чинне законодавство у сфері корпоративних відносин на предмет зловживання правом. Систематизовано механізми правового впливу на суб'єктів зловживання правом. З'ясовано основні колізії у національному законодавстві, які спричиняють зловживання учасниками/акціонерами своїм правом не брати участі у загальних зборах.

Ключові слова: корпоративні права, здійснення корпоративних прав, зловживання правом, обов'язок акціонерів, корпоративні правовідносини, загальні збори, захист.

Постановка проблеми. Вітчизняний корпоративний сектор характеризується чималою кількістю корпоративних конфліктів, які завдають шкоди не лише їх учасникам, а й інвестиційному іміджу країни в цілому. Сучасне українське законодавство не містить правових механізмів, які б перешкоджали учасникам/акціонерам зловживати своїми корпоративними правами, зокрема шляхом уникнення від участі в загальних зборах. Це приводить до негативних

наслідків, порушень прав інших акціонерів і навіть до унеможливлення функціонування господарських товариств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема зловживання правом учасником/акціонером своїм корпоративним правом, зокрема не брати участі у загальних зборах не набула ґрунтовного дослідження в українській цивільній літературі. Рівно як і проблематика зловживання суб'єктивним цивільним правом взагалі. Україн-

ські науковці торкалися розробок класиків та зарубіжних колег з цих питань, якими пропонувалися різні доктринальні вчення, а також досвіду вирішення спорів у європейській юрисдикції.

Так, зокрема, окремим питанням сутності зловживання правом у контексті цивільстики присвячено праці таких учених, як М. Агарков, М. Бару, С. Братуся, О. Волкова, Т. Боднар, В. Грибанов, В. Доманжо, С. Зайцева, Н. Кузнецова, В. Кулаков, О. Малиновський, І. Новицький, Й. Покровський, М. Рубашенко, М. Самойлова, В. Синайський, М. Стефанчук, О. Фонова та інших.

Проблема зловживання правом є нагальною, але не досить дослідженою на теренах сучасної України та Росії. Такі автори, як А. Белоножкін, В. Смелянов, Н. Корчак, Є. Мічурін, О. Поротикова, С. Радченко, Т. Яценко розглядали феномен зловживання правом з різних боків, аналізуючи певні критерії даного явища.

Серед авторів, які досліджували проблематику окремих аспектів зловживання правом в корпоративних правовідносинах можна назвати І. Алексєєва, О. Беляневич, А. Гойман, І. Калаура, О. Ковалишин, О. Колеснікова, Х. Колінчука, О. Коломійцеву, О. Кузнецова, І. Тимаєву, В. Пашутіну, О. Поротикову, І. Саракун, О. Серьогіна, С. Серьогіна, А. Смітюха, І. Спасибо-Фатєєву, Д. Токарева, О. Чернокальцеву, Т. Яценко та інших.

Натомість дотепер не запропоновано ані переконливої концепції правової природи феномену зловживання правом, ані правового механізму подолання негативних наслідків, які це спричиняє, зокрема у корпоративних правовідносинах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Оскільки проблема зловживання правом у корпоративних відносинах є досить широкою, в цій статті виділяються окремі її аспекти задля їх детальнішого дослідження. Це стосується засобів впливу на учасника/акціонера, який зловживає своїм правом не брати участі у загальних зборах. Такий секторальний підхід є вузько направленим, але тому він і надає змогу його глибше проаналізувати, виявити сутність проблеми і надати своє бачення шляхів її вирішення.

Мета статті. Метою цього дослідження є аналіз правової природи явища зловживання правом у аспекті реалізації суб'єктивного корпоративного права на участь в управлінні справами товариством, виявлення і формулювання найбільш суттєвих правових механізмів попередження, протидії і захисту від зловживань правом учасників/акціонерів, які не беруть участі у загальних зборах.

Виклад основного матеріалу. Право на участь в управлінні справами товариством, яке дозволяє учаснику/акціонеру впливати на розвиток і функціонування товариства, є одним із найважливіших серед корпоративних прав. До предмета корпоративного права слід віднести майнові, немайнові й організаційні відносини. У свою чергу, корпоративне право як сфера цивільно-правової площини має унікальну правову модель відносин, адже не можна однозначно стверджувати про виключно речовий або виключно зобов'язальний характер корпоративних правовідносин, що породжує складнощі у встановленні факту зловживання правом.

Необхідно встановити, який підхід застосовувати до корпоративних відносин. По-перше, кожен акціонер є власником акцій. Однак сама по собі акція не становить ніякої цінності без здійснення прав, що нею надаються. Тобто, корпоративні відносини не можуть вважатися речовими, оскільки не в цьому полягає їх сутність. По-друге, розуміння корпоративних відносин як зобов'язальних також не може бути підтримана, оскільки жоден учасник/акціонер не має ніяких прав щодо іншого і не несе відповідно ніяких обов'язків. Разом з тим їх всіх об'єднує належність до одного й того ж самого товариства. Кожен із них повинен розуміти, що тільки всі разом вони можуть здійснити корпоративні права кожного з них. На користь будь-якого акціонера ніхто конкретно дій не здійснює, як це має місце в зобов'язальних правовідносинах [1, с. 211].

Отже, можна зробити висновок, що учасники/акціонери є незалежними один від одного, але без добросовісного здійснення своїх корпоративних прав іншими учасниками/акціонерами реалізація власних корпоративних прав стає неможливою. Саме тому постає питання про зловживання правом і про принцип добросовісності при реалізації належних суб'єктивних прав.

Поняття добросовісне використання корпоративних прав не закріплено у вітчизняному законодавстві, що породжує низку проблем. На відміну від українського законодавства, у багатьох зарубіжних країнах відповідне положення має юридичне закріплення. Відповідно до статті 445 Турецького торговельного кодексу (далі – ТТК) можуть бути оскаржені резолюції Генеральної Асамблеї, які суперечать ТТК або статуту і, зокрема, правилу добросовісності. Рішення, прийняті у зв'язку з особистими інтересами акціонерів із контрольним пакетом акцій, які не відповідають цілям або інтересам товариства, повинні розглядатися відповідно до правила добросовісності. Широке тлумачення такої норми міститься у Швейцарському Цивільному Кодексі (прийнятому 10 грудня 1907 р. (станом на 1 січня 2018 р.)) ч. 1, 2 ст. 2 «Кожен має діяти добросовісно у здійсненні своїх прав та виконанні своїх обов'язків. Очевидне зловживання правом не може знайти ніякого правового захисту».

Найбільш істотними причинами зловживання правом в господарських товариствах є конфлікт інтересів учасників/акціонерів, відсутність законодавчої кваліфікації інституту зловживання правом, недосконалість формулювань законодавства. Виникає необхідність провести розмежування між належною реалізацією суб'єктивних прав акціонера (учасника товариства) та зловживанням акціонером цими правами, що має наслідком порушення прав та законних інтересів інших акціонерів та (або) самого акціонерного товариства.

Відповідно до ст. 13 Цивільного Кодексу України (далі – ЦК України) зловживання правом – це таке здійснення суб'єктами цивільних правовідносин своїх прав та обов'язків, за якого вони не додержуються моральних засад суспільства (ч. 4), або вчиняють дії, що порушують права інших осіб, заподіюють шкоду довіллю та культурній спадщині (ч. 2), або обмежують конкуренцію шляхом зловживання монополієм

становищем на ринку чи вчиненням інших актів недобросовісної конкуренції (ч. 5), або мають на меті заподіяння шкоди іншій особі (ч. 3). Наведена стаття не містить вичерпного переліку ознак та випадків зловживання правом, зазначаючи, що воно також може мати інші форми (ч. 3).

Слід застережити, що зловживання учасником/акціонером своїм правом не брати участі у загальних зборах не можна вважати шиканою, адже шикана – це використання свого права без усіякого інтересу для себе з виключною метою спричинити зло іншим. Якщо акціонер користується своїм правом не брати участі у загальних зборах, він керується власним інтересом. Це може бути бажання залишити керівництво в своїх руках та інше.

Зловживання правом має місце у випадку, коли уповноважена особа, спираючись на своє суб'єктивне право, допускає недозволене його використання, порушує міру і вид поведінки, визначені законом. Тобто вона формально «дотримується буква права, але порушується його дух», що може мати належне місце використання норми закону, але відбувається це «всупереч його основній меті», що такі дії тягнуть негативні юридичні наслідки і т. д. [2]. Так, відповідно до теорії відносності цивільні суб'єктивні права не є абсолютним і мають свої межі. Цивільні права визначаються їх соціальним спрямуванням, а соціально спрямованістю корпоративного права є реалізація цього права учасниками/акціонерами спільно.

Значущість підходів до вирішення проблеми зловживання правом відчутна на рівні вирішення спорів у Європейському суду з прав людини (далі – Суд). Відповідно до ст. 17 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод передбачається заборона зловживання правом, яка виявляється у неможливості тлумачення норм як такі, що спрямовані на скасування будь-яких прав і свобод або на їх обмеження. Найбільшу складність у Суді для сторін у справах про зловживання правом становило надання доказів наявності цього (зокрема доведення «злого» умислу у діяннях стверджуваного зловживача), через це в практиці Суду серед справ, в яких заявник скаржився на порушення ст. 17 є й такі, щодо котрих можна обґрунтовано припустити, що у них все ж мало місце зловживання, але через брак достатніх доказів воно Судом таким визнано не було [3].

Водночас Суд, визнаючи певне діяння зловживанням правом, зазвичай вказував, що за конкретних обставин справи суспільні інтереси переважали інтереси суб'єкта (зловживача), який, реалізуючи те чи інше право, завдає шкоду певним суспільним відносинам. Іншими словами, Суд дотримується конкретно-суб'єктного підходу при інтерпретації явища зловживання правом [4, с. 123].

Тобто можна припустити, що у корпоративних спорах з приводу зловживання учасником/акціонером своїм правом не брати участі в загальних зборах Суд може вказати на переважання інтересу інших учасників/акціонерів, які у сукупності володіють менш ніж 50% акцій, над інтересом власника контрольного пакету акцій, і визнати дане порушення зловживанням. Адже реалізація права учасника/акціонера щодо участі в управ-

лінні справами можлива не тільки від власної волі акціонера, а й від добросовісного і належного використання своїх прав іншими учасниками.

Право на участь у загальних зборах є одним з головних механізмів участі в управлінні товариством, адже загальні збори є найвищим органом товариства, що приймає найважливіші рішення щодо діяльності товариства та з інших питань, віднесених до їхньої виключної компетенції (ч. 1, ст. 98 ЦК України). Загальні збори є повноважними приймати рішення, якщо на них зареєструвалися для участі учасники/акціонер (представники учасників/акціонерів), що володіють у сукупності більш як 50 відсотками голосів (ч. 1, ст. 41 ЗУ «Про акціонерні товариства»). Тобто, особа, котра є власником контрольного пакету акцій товариства (50% та більше), не беручи участі у загальних зборах без поважних причин (зловживаючи правом не брати участі у загальних зборах), може фактично унеможливити функціонування вищого органу товариства, адже відсутність кворуму є підставою для визнання рішення загальних зборів недійсним. Учасник/акціонер, який володіє контрольним пакетом акцій, користуючись своїм правом не брати участі у загальних зборах, порушує законні інтереси товариства і право інших учасників/акціонерів на управління справами товариства, що може вважатися зловживанням правом.

Відповідно до абзацу другого частини першої статті 88 ГК України, п. 1 частини першої ст. 25 Закону України "Про акціонерні товариства", ст. 12 Закону України "Про кооперацію" учасники (акціонери, члени) юридичної особи мають право брати участь в управлінні справами товариства. У чинному законодавстві відсутні норми, які б покладали обов'язок на акціонера брати участь у загальних зборах.

Відповідно до ст. 19 Конституції України правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Незалежно від кількості акцій (часток), якими володіє учасник (акціонер), у господарського суду немає підстав для прийняття рішень про спонукання учасника (акціонера) зареєструватися та взяти участь у загальних зборах [5]. Однак, відповідно до вимог статті 41 Конституції України використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі. Виникає конкуренція статей 19 і 41 Конституції України.

Одним з найголовніших принципів у корпоративних правовідносинах є рівність учасників/акціонерів, що означає рівні критерії виникнення, зміни чи припинення у них корпоративних прав. Залишаючи остеронь власників привілейованих акцій, які як правило не мають права на голосування на загальних зборах акціонерів, приділимо увагу лише власникам простих акцій, які мають однакові статуси учасників корпоративних відносин. В залежно від кількості голосів власники акцій мають різні обсяги впливу на прийняття рішень. Так, відповідно, якщо міноритарій (кількість активів як правило до 5%) користується своїм правом не брати участі у загальних зборах, то його відсутність не вплине на можливість

прийняття рішення на загальних зборах. Також відповідно до ст. 652 та 653 Закону України «Про акціонерні товариства» акціонеру, що стає власником 95% акцій товариства (домінуючий акціонер), надається право вимагати від міноритарних акціонерів продати належні їм акції. Це дозволяє зробити управління товариством ефективнішим та гнучкішим у вирішенні корпоративних конфліктів. Якщо ж учасник/акціонер, який є власником контрольного пакету акцій, користується своїм правом не брати участі у загальних зборах, то фактично його відсутність унеможлиблює функціонування найвищого органу товариства. Саме з приводу зловживання своїм правом акціонерами, які мають контрольний пакет акцій, виникає найбільше спорів.

Серед причин, через які учасники/акціонери, яких належним чином повідомили, не приймають участі у загальних зборах, можна виокремити наступні: відсутність економічної вигоди; відсутність достатнього впливу на прийняття рішень; бажання не допустити проведення зборів з питань запропонованих в порядку денному (внесення змін до статуту, обрання членів наглядової ради та ревізійної комісії, додатковий випуск акцій, укладення товариством правочинів на значну суму, реорганізацію товариства та інші дії); бажання утримати існуюче керівництво та інше.

Серед правових засобів впливу на учасника/акціонера, який не бере участь у загальних зборах можна виокремити такі.

1. *Покладання обов'язку участі у загальних зборах.* Відповідно до частини першої ст. 29 Закону України "Про акціонерні товариства" статут товариства може бути передбачена можливість укладення договору між акціонерами, за яким на акціонерів покладаються додаткові обов'язки, у тому числі обов'язок участі у загальних зборах, і передбачається відповідальність за його недотримання.

2. *Виключення учасника з товариства з обмеженою відповідальністю, який систематично не виконує або неналежним чином виконує обов'язки, або перешкоджає своїми діями досягненню цілей товариства на основі рішення, за яке проголосували учасники, що володіють у сукупності більш як 50 відсотками загальної кількості голосів учасників товариства.* При цьому цей учасник (його представник) у голосуванні участі не бере. Відповідне положення передбачалось у ст. 64 ЗУ «Про господарські товариства». Але із вступом в силу Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», який набирає чинності 17 червня 2018 року, ЗУ «Про господарські товариства» стає недійсним.

У рішенні загальних зборів про виключення учасника з господарського товариства повинні міститися обґрунтовані причини для цього і зазначено, які саме факти невиконання статутних обов'язків стали підставою для виключення учасника з товариства, в чому полягає систематичність невиконання учасником товариства його обов'язків, якими саме діями (бездіяльністю) учасник перешкоджає досягненню цілей товариства. Відсутність відповідних відомостей у рішенні про виключення учасника з товариства може бути підставою для визнання зазначеного рішення недійсним за позовом такого учасника.

Під час вирішення питання про наявність факту перешкоджання учасником своїми діями досягненню цілей товариства необхідно встановити, що поведінка учасника суттєво ускладнює діяльність товариства чи робить її практично неможливою [6].

Нещодавно в Україні було прийнято Закон «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (далі – Закон), який набирає чинності 17 червня 2018 року. В Законі є цікаві новели, зокрема, відсутня норма щодо виключення учасника з товариства з обмеженою відповідальністю, який систематично не виконує або неналежним чином виконує обов'язки, або перешкоджає своїми діями досягненню цілей товариства. Відсутнє поняття кворуму. Кардинально змінений принцип підрахунку голосів щодо прийняття рішень загальними зборами. Відтепер голоси будуть рахуватись не від кількості присутніх учасників на зборах, а від загальної кількості учасників. У Законі зазначено питання, рішення з яких приймаються за підтримки 3/4 голосів усіх учасників товариства (ч. 2 ст. 34 Закону), одностайно (ч. 3 ст. 34 Закону), більшістю голосів усіх учасників товариства (ч. 4 ст. 34 Закону). Водночас статут товариства може встановлюватися інша кількість голосів учасників товариства (але не менше, ніж більшість голосів), необхідна для прийняття рішень з питань порядку денного загальних зборів учасників, крім рішень, які відповідно до цього Закону приймаються одностайно (ч. 5 ст. 34 Закону).

Тобто у відсутність поняття кворуму тим не менш для прийняття відповідного рішення все одно необхідна відповідна кількість голосів серед усіх учасників товариства. Отже, учасник, який володіє 50 і більше, 1/4 і більше відсотками акцій, зловживаючи правом не брати участі у загальних зборах, так само буде унеможливлювати прийняття відповідних рішень загальними зборами товариства. Але механізмів захисту чи протидії даними зловживанням у Законі відсутні.

3. *Судовий позов про зобов'язання учасника/акціонера припинити зловживання своїми правами.* Його заявляють інші учасники/учасник товариства у випадках, якщо проведення загальних зборів є неможливим через відсутність кворуму у зв'язку з систематичною неявкою учасника, який належним чином повідомлений про проведення загальних зборів. Така вимога одразу наражається на аргумент про те, що участь у загальних зборах є правом, а не обов'язком учасника. Між тим, за ст. 13 ЦК України при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, а також не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах. Ці положення стосуються і порушень корпоративних прав учасників товариства у зв'язку з перешкоджанням проведення загальних зборів товариства.

Є бачення допустимості з боку суду, яким встановлено факт зловживання учасником товариства правом шляхом систематичної неучасті у загальних зборах товариства, застосувати наслідки, передбачені ч. 6 ст. 13 ЦК України – зобов'язати особу припинити зловживання своїми правами шляхом зобов'язання взяти участь у загальних

зборах учасників товариства, а також передбачити, що у разі невиконання рішення суду така особа буде вважатися зареєстрованою на загальних зборах учасників товариства [7]. Натомість такий підхід суперечить ст. 19 Конституції України, відповідно до якої ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством.

4. *Відмова у захисті права та інтересу особи.* Такий варіант правового захисту застосовується найрідше, адже є складним у доказуванні. Зловживання правом є підставою для застосування до особи, яка його вчинила, негативних наслідків. У разі недодержання особою при здійсненні своїх прав вимог, встановлених частинами 2-5 ст. 13 ЦК України, суд може зобов'язати її припинити зловживання своїми правами. Згідно ч. 3 ст. 16 ЦК суд може відмовити у захисті цивільного права та інтересу особи в разі порушення нею положень чч. 2-5 ст. 13 ЦК. Якщо акціонер, що володіє контрольним пакетом акцій, систематично відмовляється приймати участь у загальних зборах, свідомо ігнорує, навмисно протидіє проведенню загальних зборів, тим самим порушуючи права інших акціонерів, останні можуть прийняти рішення на зборах без нього та без кворуму. У разі звернення до суду за оскарженням такого рішення акціонером, без якого приймалось рішення, суд може відмовити йому у судовому захисті як особі, що зловживала своїм правом. Відповідно до ст. 41 Конституції України, використання власності не може причиняти шкоду правам, свободам та гідності громадян [8].

5. *Відмова від кворуму.* У Законодавстві багатьох зарубіжних країнах можна побачити практику відмови від кворуму на загальних зборах товариства, чи зменшення його до 1-2 акціонерів. Так, відповідно до Закону Великобританії про Компанії від 8 листопада 2006 р. (глава 46 ч. 13 розділ 3 ст. 318) передбачає, що мінімальний кворум зборів акціонерів становить два (або один у випадку компанії з одним членом) акціонери [9]. У законах Швеції, Швейцарії, Німеччини, Франції про акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю не передбачені відповідні норми щодо кворуму на загальних зборах товариства. Закон Сінгапура про товариство з обмеженою відповідальністю (розділ 163А, розклад 5 секція 30 ч. 4 ст. 55) передбачає, що кворум загальних зборів складається мінімум з 2 акціонерів [10]. У Законі Австрії про акціонерну корпорацію у частині 1 ст. 121 встановлено,

що якщо законом або статутом не передбачено інше, загальні збори мають кворум, якщо щонайменше один акціонер або його представник бере участь у голосуванні [11]. це наочно демонструє практику зарубіжного законодавства відмови від кворуму і встановлення мінімальної необхідної кількості акціонерів для прийняття рішень. Такий правовий механізм виключає можливість зловживання акціонерами своїм правом, забезпечує рівні можливості використання права на управління товариством як міноритаріями так і мажоритаріями.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи викладене вище, можна зробити висновок, що зловживанням учасником товариства/ акціонером своїм правом є порушення загальних принципів здійснення цивільних прав, за якими особа повинна здійснювати свої права з урахуванням прав та законних інтересів інших акціонерів (учасників) і самого товариства, не допускаючи умисного завдання шкоди. Недостатність чіткої класифікації дій як зловживання правом ускладнює захист інших учасників/акціонерів від зловживання. Українським законодавством передбачені деякі правові механізми впливу на учасників/акціонерів, які зловживають своїм правом не брати участі в загальних зборах, але вони мало ефективні. Такий стан правового регулювання та правозастосовчої практики негативно відбивається на інвестуванні в українські цінні папери внаслідок невпевненості учасників/акціонерів, які не володіють контрольним пакетом акцій, у захисті їх суб'єктивного права на управління справами товариства.

Тому необхідним є переопрацювання правових норм з наданням іншої регламентації наслідків зловживання корпоративними правами. Слідуючи зарубіжному досвіду у сфері корпоративного управління, необхідно також запровадити норми, які б унеможливили зловживання акціонерами своїми правами. До таких можна віднести: закріплення поняття добросовісного використання корпоративними правами, виключення положень щодо кворуму чи істотне зниження кворуму необхідного для функціонування загальних зборів товариства. Найефективнішим же засобом захисту учасників/акціонерів товариства від зловживання на локальному рівні є укладання договору між акціонерами, за яким на акціонерів покладатиметься обов'язок участі у загальних зборах і передбачатиметься відповідальність за його недотримання.

Список літератури:

1. І. Спасибо-Фатєєва, О. Кібенко, В. Борисова. «Корпоративне управління»: Монографія / За ред. проф. І. Спасибо-Фатєєвої. – Х.: Право, 2007. – 500 с.
2. Вдовичен О. Поняття зловживання правом / О. Вдовичен // Право і суспільство. – 2008. – № 4. – С. 32–33.
3. Рішення у справах: «T. v. Austria» (2000), «Tedy v. Slovakia» (2007).
4. Полянський Т. «Заборона Євроконвенцією зловживання правом та практика її офіційного тлумачення» / Т. Полянський // Юридичний журнал «Право України» – 2010. – № 10. – С. 128–133.
5. Постанова Пленума Вищого господарського суду України від 25.02.2016 № 4. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>.
6. Постанова Вищого господарського суду України від 27.04.2017 у справі № 910/16828/16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66296491>.
7. Постанова Вищого господарського суду України від 22.01.2008 у справі № 2-1680/05. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1362817>; Постанова Одеського апеляційного господарського суду від 27.10.2011 у справі № 5024/1275/2011. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/18985666>.
8. Постанова Запорізького апеляційного господарського суду від 27.02.2008 у справі № 20/342/07-14/336/07-20/550/07. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/1522424>.

9. Companies Act 2006 CHAPTER 46. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/46/contents>.
10. Limited Liability Partnerships Act (CHAPTER 163A) (Original Enactment: Act 5 of 2005) REVISED EDITION 2006 (31st December 2006). URL: <https://sso.agc.gov.sg/Act/LLPA2005>.
11. Aktiengesetz (AktG), Bundesgesetz vom 31. März 1965 über Aktiengesellschaften (Aktiengesetz 1965)StF: BGBl. Nr. 98/1965 idF BGBl. Nr. 24/1985 (DFB). URL: <https://www.jusline.at/gesetz/aktg>.

Котько Е.М.

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЕ КОРПОРАТИВНЫМ ПРАВОМ И ПУТИ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ

Аннотация

В статье исследованы теоретические аспекты доктринального понимания концепции злоупотребления правом. Выявлены основные критерии действий, которые можно классифицировать как злоупотребление правом. Проанализировано действующее законодательство в сфере корпоративных отношений на предмет злоупотребления правом. Систематизированы механизмы правового воздействия на субъектов злоупотребления правом. Выяснены основные коллизии в национальном законодательстве, вызывающих злоупотребление участниками / акционерами своим правом не участвовать в общем собрании.

Ключевые слова: корпоративные права, осуществление корпоративных прав, злоупотребление правом, обязанность акционеров, корпоративные правоотношения, общее собрание, защита.

Kotko K.I.

Yaroslav Mudryi National Law University

ABUSE OF CORPORATE RIGHT AND WAYS TO SOLVE THE PROBLEM

Summary

Examined theoretical aspects of the doctrinal understanding of the concept of abuse of law. Identified the main criteria for actions that can be classified as abuse of law. Analyzed current legislation in the field of corporate relations for abuse of law. Systematized the mechanisms of legal influence on subjects of abuse of the law. Clarified The main conflicts in the national legislation that cause abuse of participants / shareholders by their right not to participate in the general meeting.

Keywords: corporate rights, implementation of corporate rights, abuse of rights, shareholders' responsibility, corporate legal relations, general meeting, protection.